

Activiteitenplan bij
ontheffingsaanvraag:

**Kievitstraat 1
te Ommen**

projectnummer

220911

TITELBLAD

RAPPORT

Type onderzoek	Activiteitenplan bij ontheffingsaanvraag		
Locatie onderzoek	Kievitstraat 1 te Ommen		
Projectnummer	220911		
Auteur	M.A. Hoks		
Controle en vrijgave	J. Kamps		
Versie rapport	Versienummer:	Datum:	Reden vervallen:
	1.0	7 oktober 2022	Vigerende versie
Paraaf vrijgave			

OPDRACHTGEVER

Naam	Enexis Netbeheer B.V.
Contactpersoon	dhr. I. Kaya
Adres	Marsweg 5, 8013 PD ZWOLLE

UITGEVOERD DOOR

			info@ecoreest.nl www.ecoreest.nl
Kantoor Zuidwolde Industrieweg 20 7921 JP Zuidwolde Tel: 0528 373 982	Kantoor Appingedam Opwierderweg 160 9902 RH Appingedam Tel: 0596 633 355	Kantoor Almere Transistorstraat 91-34 1322 CL Almere 036 82 00 397	

Eco Reest Holding BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2015", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en gebouwen met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten op het gebied van bodemonderzoek en -sanering, ecologie, asbestinventarisaties, sloopbegeleiding en bouwkundige opnames.

Eco Reest BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Dit onderzoek en advies is tot stand gekomen onafhankelijk van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en is gemachtigd gebruik te maken van de ontheffingen en correspondentie met bevoegde gezagen van het Netwerk Groene Bureaus met betrekking tot Wet natuurbescherming.

DISCLAIMER

Dit rapport is een activiteitenplan bij ontheffingsaanvraag voor de locatie Kievitstraat 1 te Ommen. Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen. De gebruikte foto's zijn afkomstig van Eco Reest, tenzij anders vermeld.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is, de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken en het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt.

© 2022 Eco Reest BV.

Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren: Eco Reest 2022 Ommen_220911_Kievitstraat 1_AP

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1.	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding en doelstelling	4
1.2	Kwaliteitsborging	4
1.3	Wettelijk kader	5
1.3.1	Vogelrichtlijn	5
1.3.2	Habitatrichtlijn, bijlage II van verdrag van Bern en Bijlage I van verdrag van Bonn	5
1.3.3	Overige nationaal beschermde soorten	6
1.4	Leeswijzer	6
2.	LOCATIE	7
3.	VOorgenomen IngReep	10
4.	FUNCTIE VAN HET PROJECTGEBIED VOOR BESCHERMDE SOORTEN	11
4.1	Functiekaart egel en bunzing	11
4.2	Staat van instandhouding egel	12
4.3	Staat van instandhouding bunzing	12
5.	MITIGATIEPLAN	13
5.1	Functiekaart omgeving	13
5.2	Effecten mitigerende maatregelen bunzing en egel	13
5.2.1	Effect van de werkzaamheden, zonder mitigerende maatregelen	13
5.2.2	Eisen permanente mitigatie	13
5.2.3	Alternatieven in de directe omgeving	15
5.2.4	Effect van de werkzaamheden, met mitigerende maatregelen	16
5.3	Voorstel permanentie mitigatie	16
5.3.1	Binnen het terrein van Enexis	16
5.3.2	Buiten het projectgebied	18
5.4	Zorgvuldig handelen	21
5.4.1	Uitvoeringsperiode	21
5.5	Ecologisch werkprotocol	21
6.	BELANG EN ALTERNATIEF	22
6.1.1	Belang van het project	22
6.1.2	Alternatief	22
6.2	Verantwoording	22
	LITERATUURLIJST	23

BIJLAGEN

- 1 Regionale ligging onderzoekslocatie
- 2 Functiekaart projectgebied
- 3 Functiekaart omgeving projectgebied
- 4 Natuurwetgeving

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

Enexis Netbeheer B.V. is voornemens om een nieuw modulair gebouw te plaatsen in het noordelijke stuk van het projectgebied. Naar aanleiding van de voorgenomen werkzaamheden is een quickscan uitgevoerd (Eco Reest rapport nummer 220476, dd. 6 mei 2022). Hieruit bleek dat binnen het projectgebied mogelijk leefgebied van egel en bunzing aanwezig is. Voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van deze soorten zijn beschermd middels de Wet natuurbescherming. Omdat potentieel leefgebied en daarmee (potentiële) vaste rust- en verblijfplaatsen bij de werkzaamheden aangetast zullen worden, is een ontheffing nodig op de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Doel van voorliggend activiteitenplan is het beschrijven van de voorgenomen ingreep en de maatregelen die worden genomen om negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden te mitigeren of te compenseren.

1.2 Kwaliteitsborging

Eco Reest BV streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren:

Eco Reest Holding BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2015", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en gebouwen met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten op het gebied van bodemonderzoek en -sanering, ecologie, asbestinventarisaties, sloopbegeleiding en bouwkundige opnames.

Eco Reest BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk.

Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Op het titelblad is de kwaliteitscontrole van deze rapportage weergegeven.

Conform de eisen uit onze ethische code houdt Eco Reest alle gegevens geheim, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

Het Netwerk Groene Bureaus beschikt over ontheffingen voor handelingen die nodig zijn ten behoeve van het inventariseren van beschermde soorten. Deze zijn afgegeven door de verschillende bevoegde gezagen (de provincies en het Ministerie van LNV). Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en is gemachtigd gebruik te maken van deze ontheffingen.

1.3 Wettelijk kader

1.3.1 Vogelrichtlijn

De gierzwaluw is een beschermde inheemse vogelsoort als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

- Op grond van artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Op grond van artikel 3.1 lid 4 van de Wnb is het verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- Op grond van artikel 3.1 lid 5 van de Wnb is het verbod, bedoeld in het vierde lid, niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het nest van een vogel, zoals bedoeld in artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is de plaats die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen. Indien de soort nest-indicerend gedrag vertoont, zoals het baltsgedrag en het aanslepen van nestmateriaal tot het moment dat de jongen zelfstandig zijn, is het niet toegestaan het nest te verwijderen of de broedlocatie ongeschikt te maken. In de context van de Wnb valt onder nest zowel de inhoud als de ecologisch functionele omgeving onder het begrip nest. De omvang van de ecologisch functionele omgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Ook situaties, die het nest op zich niet fysiek aantasten, kunnen onder de verbodsbepalingen vallen. Als er bijvoorbeeld sprake is van aantasting van de ecologisch functionele omgeving, waardoor de broedvogel zijn nestplek permanent verlaat.

Artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. Een aantal vogelsoorten maakt het gehele jaar gebruik van hun nest of zijn niet in staat zelf een nieuw nest te maken. Nesten van deze soorten, waaronder huismus en gierzwaluw, zijn jaarrond beschermd. Dit houdt in dat ook buiten het broedseizoen de nesten beschermd zijn en niet mogen worden vernield of weggehaald.

Nesten van soorten (waaronder spreeuw) met een jaarrond beschermd functioneel leefgebied, zijn alleen jaarrond beschermd als onvoldoende alternatieve nestmogelijkheden beschikbaar zijn.

1.3.2 Habitatrichtlijn, bijlage II van verdrag van Bern en Bijlage I van verdrag van Bonn

Vleermuizen zijn een beschermde inheemse soortgroep als bedoeld in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn en is zodoende beschermd op grond van artikel 3.5 van de Wnb.

- Op grond van artikel 3.5 lid 2 van de Wnb is het verboden om dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- Op grond van artikel 3.5 lid 4 van de Wnb is het verboden om de voorplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Onder voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van vleermuizen als bedoeld in artikel 3.5 lid 4 van de Wnb vallen onder andere kraamverblijven, zomerverblijven, paarverblijven en winterverblijven maar ook essentiële vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van de voortplantingsplaats of rustplaats worden hieronder gerekend. Tijdelijke, seizoensgebonden verblijfplaatsen als holen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per individu zijn ook beschermd door artikel 3.5 lid 4 van de Wnb.

1.3.3 Overige nationaal beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming is een lijst met nationaal beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Lid 1 luidt als volgt:

Het is verboden:

- a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;

Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie besproken. In hoofdstuk 3 wordt de voorgenomen ingreep behandeld. Hoofdstuk 4 bevat een beschrijving van de functie van het onderzoeksgebied voor beschermde soorten. De voorgestelde mitigerende maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 wordt een belangen- en alternatievenoverweging gegeven. Afgesloten wordt met een overzicht van geraadpleegde bronnen.

2. LOCATIE

In dit hoofdstuk wordt de locatie beschreven en weergegeven.

Het projectgebied is gelegen aan de Kievitstraat 1 te Ommen, binnen de bebouwde kom. Het betreft het 110kV-station Ommen Dante van Enexis. Binnen het projectgebied zijn bosschages aan de noord-, oost- en zuidrand aanwezig. Het gaat om een gebied van circa 0,18 hectare.

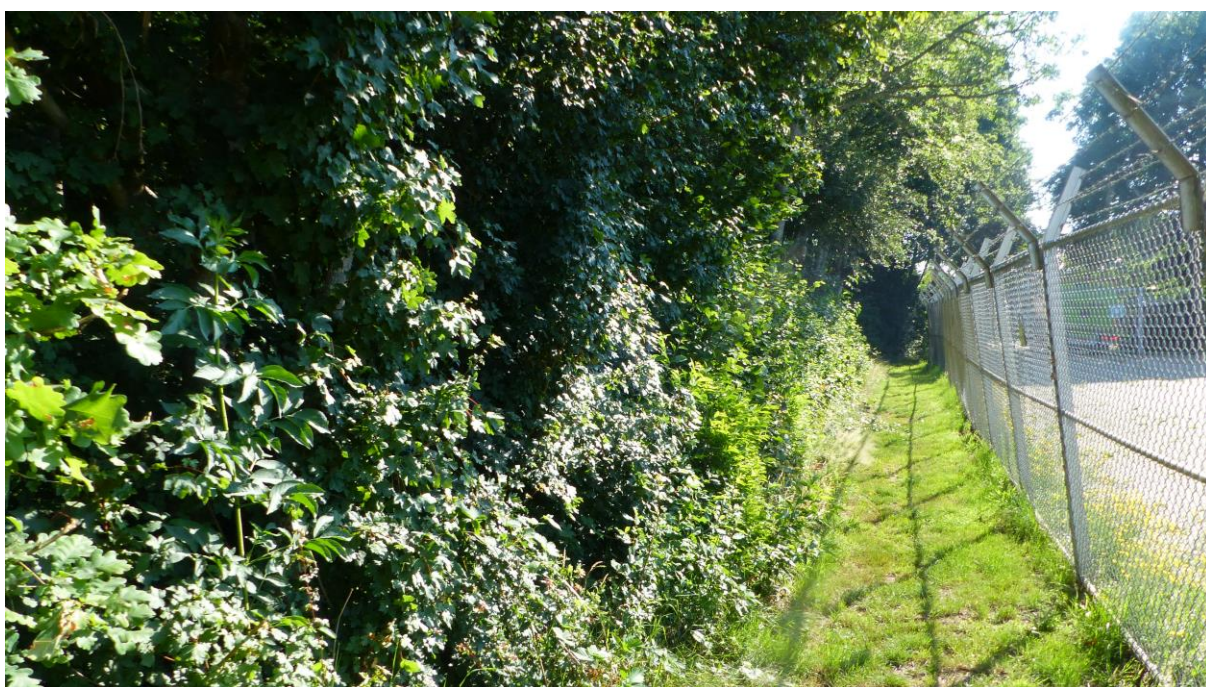
Om het projectgebied heen zijn watergangen aanwezig. Aan de oostzijde van het projectgebied is een woonwijk aanwezig en aan de westzijde agrarisch landschap. In onderstaande figuur 2.1 is de locatie aangegeven. Figuur 2.2 tot en met 2.5 zijn overzicht foto's opgenomen van de locatie.

Figuur 2.1 Projectgebied (rood omlijnd) met de te kappen bosschage (blauwe cirkel) (bron achtergrondkaart: ArcGIS).

Figuur 2.2 Het projectgebied, gezien vanaf de noordzijde.

Figuur 2.3 Tussen het hoogspanningsstation en de bosschage is een loopgang aanwezig.

Figuur 2.4 Impressie van de te kappen bosschage.

Figuur 2.5 Onverharde weg langs de noordkant van het projectgebied.

3. VOORGENOMEN INGREEP

De opdrachtgever is voornemens om een nieuw modulair gebouw te plaatsen in het noordelijke stuk van het projectgebied. Hiervoor dient een groot deel van het groen in het noordelijke stuk van het projectgebied gekapt te worden. Er blijft een klein deel van het groen behouden tussen het projectgebied en de woonwijk (figuur 3.1). Het te kappen deel betreft circa 1000 m².

Ten noorden van het projectgebied zullen uitgaande kabels worden ingegraven. Het verwijderen van het groen en het plaatsen van het modulair gebouw staan gepland voor 2023. De kabels worden in het najaar van 2024 ingegraven.

Figuur 3.1 De gewenste situatie met het te plaatsen modulair gebouw (Bron: Enexis, 2022).

4. FUNCTIE VAN HET PROJECTGEBIED VOOR BESCHERMDE SOORTEN

4.1 Functiekaart egel en bunzing

Bij een eerder uitgevoerde quickscan (Eco Reest, projectnummer 220476, d.d. 6 mei 2022) is vastgesteld dat het projectgebied potentie heeft voor bunzing en egel. Daarop is een functiekaart voor beide soorten gemaakt (zie figuur 4.1). Een grotere kaart is in bijlage 2 opgenomen.

Het projectgebied kan voor meerdere functies worden gebruikt. Door de dichte ondergroei, is het gebied geschikt als foerageergebied. Daarnaast zijn binnen het projectgebied omgevallen bomen, takkenbossen en boomstammen aanwezig die kunnen dienen als rust- of verblijfplaats. Ten noordwesten van het gebied loopt een stuk ruig grasland dat gebruikt kan worden als verbindingszone.

Opgemerkt wordt dat bunzing doorgaans een territorium heeft van 8 tot 1000 hectare. Het te kappen stuk heeft een oppervlakte van circa 0,18 hectare en staat door middel van onder andere een strook ruig grasland in verbinding met verspreid liggende geschikte leefgebieden tot circa 1 hectare elk. Hiermee is het projectgebied en de omgeving slechts marginaal geschikt voor bunzing. Grotere aaneengesloten stukken geschikt habitat bevinden zich ten noorden (Ommerbosch) en ten westen (gebied rond de Eikenhof) van het projectgebied. Deze zijn van het projectgebied gescheiden door het Ommerkanaal en de N347. De soort kan echter niet geheel worden uitgesloten. Derhalve zijn in voorliggend plan maatregelen voor bunzing opgenomen.

Figuur 4.1 Functiekaart projectgebied. Rood geeft een mogelijke verbindingszone weer, blauw foerageergebied en de oranje stippen rust- en verblijfplaatsen.

4.2 Staat van instandhouding egel

De egel komt in bijna heel Europa voor. Het blijkt dat het verspreidingsgebied samenvalt met de aanwezigheid van loofbossen. Landelijke tellingen tonen aan dat na de eeuwwisseling het aantal egels flink is teruggelopen. Of de dichtheden in Overijssel ook achteruit gaan is onvoldoende bekend. Het huidige verspreidingsbeeld (1999-2010) van de egel is voor een belangrijk deel gebaseerd op meldingen van verkeersslachtoffers en in mindere mate op waarnemingen van levende dieren.

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) telt geen waarnemingen in de omgeving van het onderzoeksgebied binnen een afstand van circa drie kilometer van de afgelopen tien jaar. Het gebrek aan waarnemingen is mogelijk te verklaren door een gebrek aan systematisch onderzoek naar egel in de directe omgeving, of een registratie hiervan.

4.3 Staat van instandhouding bunzing

De natuurlijke verspreiding van de bunzing loopt in Europa van de Atlantische kust tot aan de westelijke Oeral in Rusland. In het Verenigd Koninkrijk komt de bunzing alleen in het zuiden voor. Met uitzondering van de Waddeneilanden, komt de bunzing in lokale populaties verspreid over Nederland voor. De staat van instandhouding voor bunzing is zeer ongunstig (per 2013) en ook de toekomstverwachting is zeer ongunstig (BIJ12, 2022).

Waarnemingen van de bunzing komen buiten het projectgebied voor. In totaal telt de NDFF zeventien waarnemingen binnen een straal van circa drie kilometer in de afgelopen tien jaar. Een groot deel van de waarnemingen zijn waargenomen ten noorden van het projectgebied op ongeveer één kilometer afstand.

5. MITIGATIEPLAN

In dit hoofdstuk zijn de maatregelen uitgewerkt om de effecten op (verblijfplaatsen van) beschermde diersoorten zo goed mogelijk te mitigeren of te compenseren. Dit hoofdstuk vormt de basis voor het ecologisch uitvoeringsplan.

5.1 Functiekaart omgeving

In 2022 is de omgeving van het projectgebied onderzocht op diverse functies voor de egel en bunzing. In figuur 4.1 zijn de functies van het projectgebied opgenomen. Figuur 4.2 toont de mogelijke functies voor bunzing en egel in de directe omgeving van het projectgebied. Een grotere kaart is in bijlage 3 opgenomen.

Figuur 4.2 Functiekaart omgeving van het projectgebied. Rood geeft een mogelijke verbindingszone weer, blauw stapstenen en geel leefgebied.

5.2 Effecten mitigerende maatregelen bunzing en egel

5.2.1 Effect van de werkzaamheden, zonder mitigerende maatregelen

In het projectgebied kunnen zich verblijfplaatsen van bunzing en egel bevinden. Mogelijk heeft het gebied ook een functie als foerageergebied. Als gevolg van de werkzaamheden komt bovengenoemd leefgebied te vervallen, namelijk ongeveer 0,18 hectare.

5.2.2 Eisen permanente mitigatie

De opgave van Provincie Overijssel voor het ontwikkelen van leefgebieden voor (kleine) marterachtigen en egel is als volgt (figuur 5.1) (Brochure soortenbescherming Overijssel, bunzing, egel, hermelijn en wezel).

5.5. Ontwikkelen leefgebieden

Als er leefgebied verloren gaat, kan dit effect hebben op de functionaliteit van de rust- en verblijfplaatsen. Om dit effect te compenseren kan nieuw leefgebied worden gerealiseerd. Dit nieuwe leefgebied dient te worden aangelegd voordat het bestaande leefgebied verdwijnt. Op die manier is er gedurende het hele proces geschikt leefgebied aanwezig.

Het nieuw te realiseren leefgebied dient van vergelijkbare of betere kwaliteit of oppervlakte te zijn dan het leefgebied dat verloren zal gaan. Een ecologisch deskundige stelt hiervoor een inrichtings- en beheerplan op, gericht op de betreffende soort(en) kleine marterachtigen en egel.

De minimale oppervlakte van het nieuw te realiseren leefgebied is afhankelijk van de ontwikkeltijd die het gebied nodig heeft om dezelfde kwaliteit te kunnen bieden als het gebied dat verloren zal gaan. Hierbij kan gekeken worden naar de geschikte landschapselementen met een functie⁵ (wildwissels, nestplaatsen, schuilplekken, voedselgebieden, overwinteringsplek) voor de dieren: welke elementen gaan verloren? Welke functies verdwijnen er uit het leefgebied? Kan de ruimtelijke ingreep plaatsvinden zonder verlies van functies/elementen?

Het nieuw te realiseren leefgebied dient binnen het territorium van het betreffende dier te worden gerealiseerd.. Ook moet het in directe verbinding staan met terreinen waarvan de aanwezigheid van kleine marterachtigen of egel aannemelijk is. Daarnaast mogen er in het leefgebied geen onoverbrugbare barrières tussen nest- of verblijfplaats en het foerageergebied aanwezig zijn.

Figuur 5.1: Opgave Provincie Overijssel m.b.t. te ontwikkelen leefgebied (Brochure soortenbescherming Overijssel, bunzing, egel, hermelijn en wezel)

Hieruit volgen de volgende punten waaraan voldaan moet worden:

- **Nieuw leefgebied moet worden gerealiseerd voor het bestaande leefgebied verdwijnt.**

Om dit effect te compenseren kan nieuw leefgebied worden gerealiseerd. Dit nieuwe leefgebied dient te worden aangelegd voordat het bestaande leefgebied verdwijnt. Daar waar groen reeds aanwezig is, zal het voor de aanvang van de werkzaamheden worden versterkt. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van nestkasten en takkenrillen. Het deel waar de kabels ingegraven worden, zal met een ruige vegetatie ingezaaid worden, nadat de werkzaamheden zijn afgerond.

- **Nieuw leefgebied heeft vergelijkbare oppervlakte en kwaliteit als leefgebied dat verloren gaat.**

Het nieuw te realiseren leefgebied dient van vergelijkbare of betere kwaliteit of oppervlakte te zijn dan het leefgebied dat verloren zal gaan. De minimale oppervlakte van het nieuw te realiseren leefgebied is afhankelijk van de ontwikkeltijd die het gebied nodig heeft om dezelfde kwaliteit te kunnen bieden als het gebied dat verloren zal gaan.

- **Het nieuw te realiseren leefgebied dient binnen het territorium van het betreffende dier te worden gerealiseerd.**
- **Het nieuw te realiseren leefgebied dient in directe verbinding te staan met terreinen waar de aanwezigheid van bunzing of egel aannemelijk is.**
- **Er mogen geen onoverbrugbare barrières aanwezig zijn tussen nest- en verblijfplaats en foerageergebied.**

Afhankelijk van de beschikbaarheid wordt het compensatiegebied aangelegd bij voorkeur aansluitend aan het huidige projectgebied. Aansluitend houdt in dit geval in dat het voor bunzing en egel bereikbaar moet zijn en deel uitmaakt van het territorium.

Uit de terrein- en omgevingsinspectie blijkt dat de omliggende terreinen geschikt habitat zijn voor bunzing en egel. Het gebied bestaat uit kleinschalig extensief agrarisch gebied met houtwallenstructuur, een park, een klein volkstuinencomplex en woonbebouwing met grote tuinen.

Er zijn voldoende lijnvormige elementen om de omliggende gebieden te bereiken. Ten zuiden loopt een berm richting het park. Deze biedt (nog) niet genoeg dekking, hetgeen een mogelijkheid tot verbetering van het leefgebied biedt.

Omdat in het projectgebied mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van bunzing en egel worden weggenomen, worden in het compensatiegebied nieuwe verblijfplaatsen aangelegd. In de praktijk benutten bunzing en egels allerlei elementen in het landschap als verblijfplaats en is het moeilijk om vast te stellen wanneer er sprake is van een 'vaste' verblijfplaats. (Provincie Noord-Brabant, Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming, S. Bouwens).

Vaste verblijfplaatsen van kleine marterachtigen en egel zijn:

- Holen (das, konijn, mol, veldmuis)
- Takkenhopen en houtstapels
- Boomholtes
- Schuurtjes en hooizolders
- Rommelhoekjes
- Nestkasten
- Kunsthopen
- Steenhopen
- Marterhopen

Uitgangspunt is dat wanneer zich in het compensatiegebied niet voldoende verblijfplaatsen bevinden, deze worden gecreëerd. Dit kan door nieuwe natuurlijke of gedeeltelijk kunstmatige verblijfplaatsen aan te leggen. (Brochure soortenbescherming Overijssel, bunzing, egel, hermelijn en wezel). Enkele voorbeelden van nieuw aan te leggen verblijfplaatsen zijn:

- nestkasten (kunstmatige verblijfplaatsen);
- takkenhopen;
- stenenhopen;
- dichte lage bosschage zoals braam.

5.2.3 Alternatieven in de directe omgeving

Het huidige projectgebied ligt binnen de bebouwde kom van Ommen. Het projectgebied is gelegen nabij fietspaden en een doodlopende weg. Deze zijn voor egels en bunzing gemakkelijk (zij het niet zonder risico) te over te steken. Ten noorden bevindt zich het Ommerkanaal, wat de verspreiding van bunzing en egel naar het noorden bemoeilijkt. Aan de oostkant van het huidige leefgebied begint de bebouwde kom van Ommen. Deze stedelijke omgeving biedt geen geschikte habitat voor bunzing, mogelijk wel voor egel.

Ten zuiden van het projectgebied ligt een park. Het gebied is grotendeels groen ingericht, met lijnvormige elementen in de vorm van boomsingels en heggen. Hiermee is het gebied grotendeels potentieel geschikt als leefgebied voor (kleine) marterachtigen en egel. Het park staat in verbinding

met het projectgebied door middel van een berm.

Het park heeft een oppervlak van ongeveer drie hectare en grenst aan diverse vijvers. Aan de oostkant wordt het gebied begrensd door de bebouwde kom van Ommen.

Voor een overzicht op de kaart, zie bijlage 4.

5.2.4 Effect van de werkzaamheden, met mitigerende maatregelen

Door het voorstel in paragraaf 5.3 kan worden voldaan aan de mitigatietaak voor de 1760 m² leefgebied die wordt weggenomen door de ingreep.

Hiermee wordt voldaan aan de opgave van de provincie Overijssel.

- Nieuw leefgebied heeft vergelijkbare oppervlakte en kwaliteit als leefgebied dat verloren gaat.
- Het nieuw te realiseren leefgebied dient binnen het territorium van het betreffende dier te worden gerealiseerd.
- Het nieuw te realiseren leefgebied dient in directe verbinding te staan met terreinen waar de aanwezigheid van kleine marterachtigen of egel aannemelijk is.
- Er mogen geen onoverbrugbare barrières aanwezig zijn tussen nest- en verblijfplaats en foerageergebied.

Bestaand leefgebied wordt versterkt voor aanvang van de werkzaamheden. Na afronding van het ingraven van de kabels, zal het laatste deel van het leefgebied gerealiseerd worden.

Het wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen wordt gemitigeerd door rondom het weg te nemen bos een rand bomen behouden, waarbij het vrijgekomen hout (takken) kan worden ingezet om takkenrillen en -hopen te vormen die als o.a. als winterverblijfplaats voor egels en kleine marters kunnen dienen.

5.3 Voorstel permanentie mitigatie

5.3.1 Binnen het terrein van Enexis

Binnen het te kappen gebied is foerageergebied aanwezig en rust- en verblijfplaatsen in vorm van takkenhopen en omgevallen boomstammen en dergelijke. In de nieuwe situatie kunnen in de bosschage ten westen en zuiden van de aanwezige installatie takkenhopen of een takkenril aangelegd worden (figuur 5.2 en 5.3). Ook kan de bosrand geschikter gemaakt worden door een natuurlijke overgang te realiseren van veld naar bos, middels een mantel-zoomvegetatie. In structuurrijke bosranden vinden kleine marterachtigen en egels meer dekking en voedsel. Een mantel- en zoomvegetatie wordt gerealiseerd door de bosranden vrij te zetten door middel van kleinschalige uitdunning. Hierdoor wordt ruimte gecreëerd voor een kruidenrijke zone (de zoom) en een struweelrijke zone (de mantel). In de bosrand kunnen bovendien takkenhopen of eventueel enkele egelhuisjes of nestkasten voor bunzing (figuur 5.4) geplaatst worden.

Aan de noordzijde zal een ruige vegetatie gerealiseerd worden, waardoor er zowel een geschikte verbindingzone als een geschikt foerageergebied ontstaat. Ten westen van de installatie zullen lage struiken of een ruige vegetatie aangebracht worden, zodat er een verbindingzone ontstaat tussen de bosschages en verder gelegen leefgebied.

Verbinding tussen het Enexisterrein en de directe omgeving wordt verder gefaciliteerd door in elk geval op elke hoek van het hekwerk rond het terrein openingen van 15 x 15 centimeter te maken.

Figuur 5.2 Nabij het projectgebied (rood omcirkeld) is het mogelijk om de bosschages (geel omkaderd) geschikter te maken. Daarnaast wordt ruig grasland (blauw omkaderd) gerealiseerd en zullen lage struiken of ruige vegetatie worden gerealiseerd (roze omcirkeld).

Figuur 5.3 De bosschages rondom het projectgebied kunnen geschikter gemaakt worden voor bunzing en egel.

Nestkast voor de bunzing. Let op dat de PVC buis de ingang niet kan afsluiten (deze is hier met een haakje gefixeerd).

Figuur 5.4 Nestkast voor bunzing. (bron: Marterstichting).

5.3.2 Buiten het projectgebied

De directe omgeving van het projectgebied bestaat uit enkele weilanden, een park en een klein volkstuinencomplex. Deze omgeving biedt mogelijkheden om het leefgebied uit te breiden (figuur 5.4).

De berm naar het park ten zuiden van het projectgebied kan geschikter gemaakt worden door er een kruidenrijke berm van te maken. Bovendien kan het maaibeleid hiervan aangepast worden, zodat er meer dekking ontstaat en de berm als verbindingszone gebruikt kan worden tussen het projectgebied en het park.

Een andere verbindingszone die gemaakt kan worden is tussen het projectgebied en de mogelijke stapstenen ten noorden van de vaart (figuur 5.5). Ook hier kan een kruidenrijke berm aangelegd worden, of struiken geplant worden om de verbindingszone aantrekkelijker te maken voor bunzing en egel.

Tot slot kan het maaibeheer op de dijk ten noorden van het projectgebied aangepast worden, waardoor ook hier een geschikte verbindingszone blijft bestaan (figuur 5.6).

Hiervoor zal in overleg moeten worden getreden met de betreffende terreineigenaren.

Figuur 5.4 Mogelijke mitigatie buiten het projectgebied (rood omcirkeld). Aanleg van kruidenrijke bermen (zwart omkaderd), aanpassen van maaibeheer (paars omkaderd) en aanleg van struiken (geel omkaderd) behoren tot de mogelijkheden.

Figuur 5.5 Rond de brug kunnen struiken of kruidenrijke vegetaties aangebracht worden om een aantrekkelijkere verbindingzone te creëren naar de stapstenen ten noorden van de vaart.

Figuur 5.6 Het maaibeheer op de dijk kan aangepast worden, zodat een dergelijke hoge kruidenvegetatie beschikbaar is als verbindingszone.

5.4 Zorgvuldig handelen

5.4.1 Uitvoeringsperiode

In tabel 5.7 zijn voor de betreffende soortgroepen de kwetsbare periodes opgenomen.

Tabel 5.7: Uitvoeringsperiode

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Egel												
Bunzing												
Algemene broedvogels												

	Werkzaamheden niet uitvoeren, tenzij het werkgebied buiten deze periode natuurvrij is gemaakt.
	Voorkeursperiode voor uitvoeren van de werkzaamheden.

Gezien de (mogelijke) aanwezigheid van bunzing en egel en broedvogels dient de kap van de bomen in september / oktober plaats te vinden, of van november tot en met maart, mits egels van te voren worden opgespoord en naar een alternatieve verblijfplaats worden overgebracht (in samenwerking met Egelwerkgroep Nederland).

- Alle werkzaamheden worden zoveel mogelijk uitgevoerd buiten de voor de betreffende soort kwetsbare periode.
- Wanneer maai- of kapwerkzaamheden plaatsvinden dient één kant op gewerkt te worden zodat de soorten te mogelijkheden om te vluchten.
- Bij de werkzaamheden in de kwetsbare winterperiode dienen egels te worden opgespoord en naar een alternatieve verblijfplaats worden gebracht. Ecologische begeleiding voor egel gebeurt in samenwerking met een ecooloog van Egelwerkgroep Nederland of in samenwerking met een deskundige op het gebied van egel.
- Voor het bouwrijp maken van het terrein zal het bosgebied (deels) worden gekapt. Naar verwachting blijven aan de randen van het uitbreidingsdeel deels bomen staan om het terrein zoveel mogelijk aan het zicht te onttrekken. Vrijgekomen hout van de kapwerkzaamheden kan worden ingezet om langs de rand takkenrillen te maken.

5.5 Ecologisch werkprotocol

Alle mitigerende maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol uitgewerkt. Hierin worden tevens eventueel aanvullende voorwaarden van bevoegd gezag opgenomen.

In het werkprotocol wordt ecologische begeleiding van de werkzaamheden voorgeschreven waarbij een ecooloog op het werk is op de volgende kritische momenten:

- Start werkzaamheden natuurvrij maken;
- Oplevering natuurvrij maken;
- Start werkzaamheden natuurinclusieve werkzaamheden;
- Oplevering natuurinclusieve maatregelen.

Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen voorafgaand aan de start van de werkzaamheden van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

De begeleidend ecooloog houdt een logboek bij van alle relevante werkzaamheden en controles.

6. BELANG EN ALTERNATIEF

6.1.1 Belang van het project

Enexis Netbeheer is als regionale netbeheerder wettelijk verplicht om binnen de gestelde termijnen aansluitingen op het elektriciteitsnetwerk te realiseren. Helaas is er op dit moment onvoldoende netcapaciteit op dit transformatorstation om aan de groeiende vraag naar elektriciteitsaansluitingen te kunnen voorzien. Dit is de reden voor Enexis Netbeheer om het transformatorstation uit te breiden met een modulair gebouw. Het initiatief is vanuit algemeen maatschappelijk belang noodzakelijk om stroomonderbrekingen - met grote maatschappelijke schade als gevolg - te voorkomen. Indien de uitbreiding van dit transformatorstation niet tijdig wordt gerealiseerd, komt de vitaal werkende elektriciteitsvoorziening in de omgeving en de daarmee samenhangende veiligheid mogelijk in het geding. Hiermee dient het project een 'dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor milieu wezenlijk gunstige effecten'.

6.1.2 Alternatief

Het project omvat de uitbreiding van het bestaande hoogspanningsstation en is daarmee locatiegebonden. De huidige positionering van het station en ligging van de infrastructuur heeft tot gevolg dat zonder intensieve en langdurige processen, het niet mogelijk is te voldoen aan de vereiste uitbreiding op korte termijn. Een andere locatie zou moeten worden aangekocht en het huidige station met infrastructuur aangepast moeten worden.

Bij de gekozen werkwijze is rekening gehouden met aanwezige beschermde soorten, door de werkzaamheden zoveel als mogelijk is buiten de kwetsbare periodes te plannen, zorgvuldig te werken en op afzienbare termijn de verloren natuurwaarde te compenseren.

6.2 Verantwoording

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Eco Reest BV
M.A. Hoks

LITERATUURLIJST

Boeken / documenten

BIJ12 (2017). Kennisdokument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017

BIJ12 (2017). Kennisdokument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0, juli 2017

BIJ12 (2017). Kennisdokument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017

BIJ12 (2017). Kennisdokument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & Buys, J.C. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden. Leiden

Dietz, C., O. von Helversen, D. Nill (2011): *Vleermuizen; Alle soorten van Europa en noordwest-Afrika*, De Fontein / Tirion Uitgevers B.V., Utrecht

Enexis (2022). Nieuwe situatie 110kV Station Ommen Dante. Versie 18 juli 2022.

Lindeboom, R. Gierzwaluwen in de stad Groningen. *De Grauwe Gors*. Jaargang 43 (2016): 26-34

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017).
Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017

Wortelboer, R. 2015. Gierzwaluwen nader bekeken: tien jaar waarnemingen met camera's bij nesten. *Limosa* 88 (2015): 57-73

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) *Vleermuisprotocol 2021*, januari 2021.

Websites

www.avifaunagroningen.nl

www.BIJ12.nl

www.libellennet.nl

www.NDFF.nl¹

www.natuurloket.nl

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.synbiosis.alterra.nl

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.vleermuizenindestad.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdierenatlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

¹ In dit rapport worden gegevens gebruikt welke (deels) afkomstig zijn uit de NDFF. Deze mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

BIJLAGE 1

REGIONALE LIGGING ONDERZOEKSLOCATIE

Globale ligging onderzoekslocatie (rood omcirkeld). (Bron achtergrondkaart: ArcGis online).

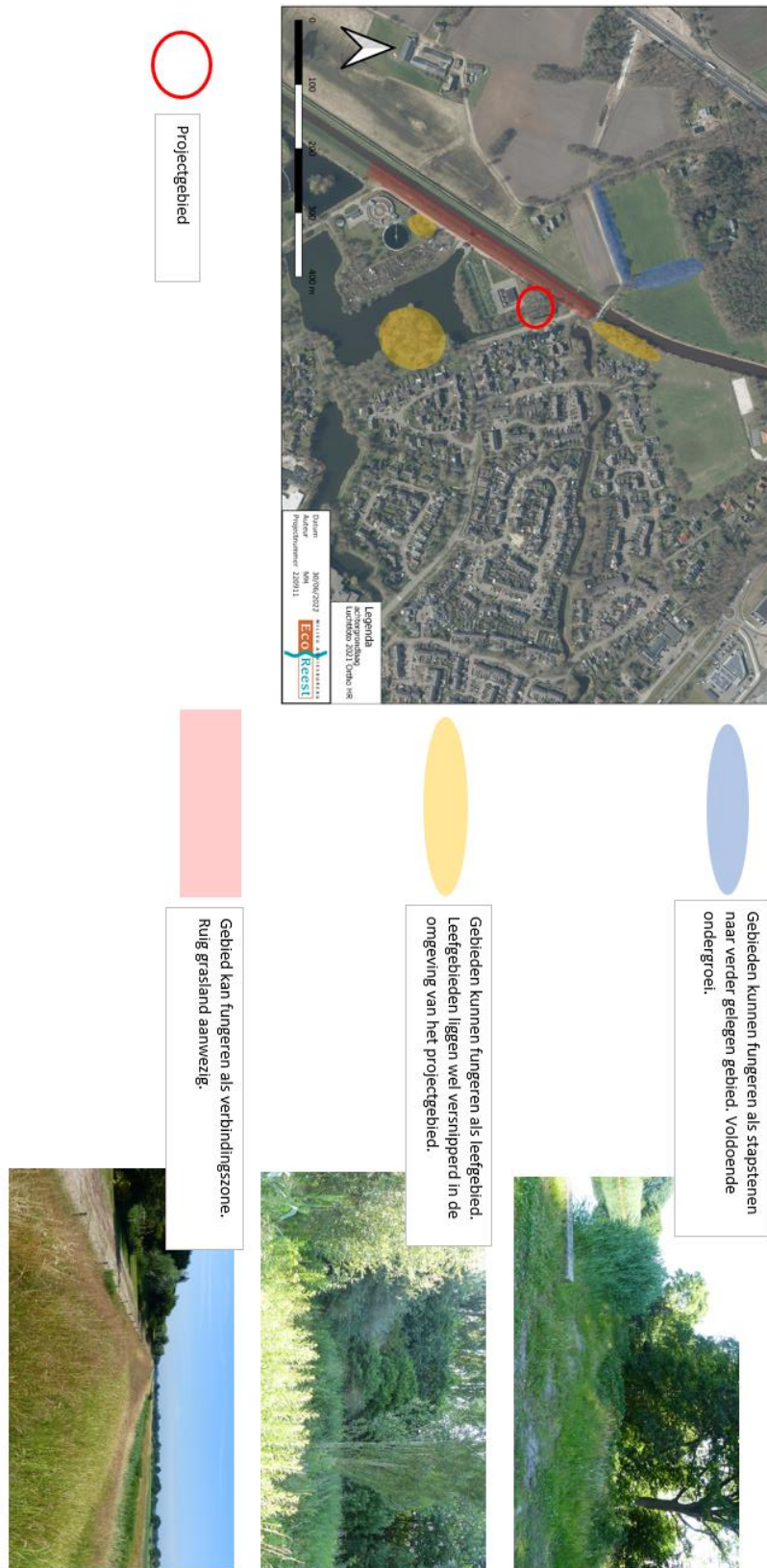

BIJLAGE 2

FUNCTIEKAART PROJECTGEBIED

BIJLAGE 3 FUNCTIEKAART OMGEVING PROJECTGEBIED

BIJLAGE 4

NATUURWETGEVING

In Nederland is de bescherming van soorten sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet Natuurbescherming.

De provincie waar de ingreep plaatsvindt is in de meeste gevallen het bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

Binnen de Wet natuurbescherming wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 soorten) en nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 soorten). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- Bijlage 2 verdrag van Bern
- Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het volgende opgenomen:

- Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- Het is verboden vogels als bedoeld als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een ontheffing nodig. Net als onder de Flora- en faunawet, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Overige Europees beschermde soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn) is Artikel 3.5 van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te verstoren;
- eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Overige nationaal beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming is een lijst met Nationaal Beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.